

УДК 593.175:627.88(477.42)

АНАЛІЗ НАУКОВИХ РОБІТ ПО ВИВЧЕННЮ ПРІСНОВОДНИХ КРУГОВІЙЧАСТИХ ІНФУЗОРІЙ (CILIOPHORA, PERITRICHIA) В УКРАЇНІ

І. С. Гуменюк¹, Л. А. Константиненко²

^{1,2} Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Круговійчасті інфузорії є досить поширеними у природних водоймах, вони живуть в океанах, солонуватих водах, в усіх прісних водоймах від маленьких калюж дощової води до озер та рік. В результаті їх діяльності (разом з іншими тваринами, рослинами і бактеріями) відбувається мінералізація органічних речовин, які постійно потрапляють в водойми, що забезпечує біологічне самоочищення води.

Метою роботи було зробити аналіз наукових робіт вчених, які займалися вивченням прісноводних круговійчастих інфузорій (Ciliophora, Peritrichia) в Україні.

Зростаючі індустріалізація і урбанізація ведуть до збільшення на нашій планеті дефіциту чистої води. Крім того, гостро стоїть питання як про збереження природних вод, так і про ефективність очистки стічних.

Перітрихи – седиментатори, живляться бактеріями та дрібними джгутиковими, тому їхня роль у знищенні бактерій (особливо хвороботворних) більша, ніж інших груп циліат. Разом з тим вони регулюють чисельність бактерій, призводячи до зменшення завислих речовин, зменшують мутність води [5].

Вивчення прісноводних круговійчастих інфузорій (Ciliophora, Peritrichia) в Україні займалося багато вчених, які присвятили значну кількість робіт даній проблематиці.

Першою працею, в якій згадуються круговійчасті інфузорії України, є стаття С. М. Переяславцевої. Автором було виявлено у водоймах м. Харкова та його околиць 33 види інфузорій, у тому числі 9 видів круговій частих [7].

В 1914 р. вийшла у світ праця В. В. Добровлянського, у якій вказаний список прісноводних протист, серед яких 15 видів круговійчастих інфузорій [2].

В 1927 році А. М. Галаджієв опублікував результати досліджень прісноводних протист в околицях м. Севастополя. В наведеному списку 91 вид інфузорій, серед яких круговій частих – 11 видів [1].

На базі десятирічних досліджень у басейні Сіверського Дінця М. М. Фадєєв опублікував список із 147 видів інфузорій, в тому числі 46 – круговійчастих інфузорій.

В монографії В. В. Поліщука по вивченню гідрофауни пониззя Дунаю в межах України є перелік виявлених видів, у якому з них

зазначено 36 (перерахунок наш) вільноживучих та паразитичних круговійчастих інфузорій [6].

А. А. Ковальчук і Н. Є. Ковальчук в результаті дослідження фауни р. Уж виявили 76 видів вільноживучих інфузорій. Вперше у фауні України з перітрих виявлений *Epistylis breviramosa* Stiller, 1931 [3].

В праці А. А. Ковальчука, Р. В. Бабко, Н. Є. Ковальчук проаналізований стан і перспективи вивчення прісноводних вільноживучих інфузорій України. У першій частині цієї роботи автори зупинились на еколого-фауністичних аспектах, друга частина присвячена проблемам прикладної, тобто санітарної і продукційної біології, а також еколого-гідробіологічним дослідженням вільноживучих інфузорій на Україні.

В результаті досліджень А. А. Ковальчука були отримані нові дані про вільноживучих інфузорій басейнів найбільших річок України: Дніпра, Дністра і Дунаю.

До «Кадастру прісноводних вільноживучих інфузорій України» [4] занесені 75 видів та форм перітрих. Аналіз наведеної в кадастрі таблиці показує, що найбільша кількість видів перітрих виявлена у водоймах басейну Дніпра, 45 видів виявлено для басейну Сіверського Дінця, по 22 види – для басейнів Дністра та Дунаю, 10 видів для водойм Криму. Автор наголошує, що на кількість встановлених видів суттєво впливає ступінь вивченості акваторій.

Отже, найбільша кількість перітрих, 144 види, виявлено у водоймах басейну Дніпра, 92 види для басейну Дунаю, 79 видів – для басейну Сіверського Дінця, 69 видів – для басейну Дністра та 44 види – для басейну Південного Бугу [6].

Література

1. Галаджиев М. А. Материалы к фауне Protozoa окрестных вод в окрестности Севастополя / М. А. Галаджиев // Тр. Крымского НИИ. – 1927. – Т. 1, вып. 2. – С. 105–117.
2. Добровлянський В. В. Список пресноводных простейших окресностей г. Киева / В. В. Добровлянський // Тр. Днепров. биол. станции. – 1914. – № 1. – С. 35–47.
3. Ковальчук А. А. Предварительные исследования фауны и экологии инфузорий р. Уж / А. А. Ковальчук // Лимнология горных водоемов. – 1984. – С. 107–108.
4. Ковальчук А. А. Кадастр прісноводних вільноживучих інфузорій України / А. А. Ковальчук // Наук. вісн. Ужгородського ун-ту. Серія: Біологія. – 2000. – № 7. – 21 с.
5. Константиненко Л. А. Круговійчасті інфузорії (Ciliophora, Peritrichia) в аеротенках очисних споруд м. Житомир / Л. А. Константиненко // Весн. зоол. – 2007. – Т. 41, № 2. – С. 169–174.
6. Константиненко Л. А. Стан вивченості прісноводних круговійчастих інфузорій (Ciliophora, Peritrichia) в Україні // Науковий

«БІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ – 2014»: Збірник наукових праць V Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених і студентів. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2014. – С.219-221

часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. біол. – 2011. – Вип. 57. – С. 190–194.

7. Переяславцева С. М. Некоторые сведения об инфузориях, встречающихся в окрестностях г. Харькова / С. М. Переяславцева // Тр.об-ва испыт. Природы при Харьковском ун-те. – 1872.– Т.6.